

**ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

A. ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

A.1 Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η κοινωνική οικονομία συνιστά ζήτημα υψηλής προτεραιότητας για την ελληνική κυβέρνηση. Στο κυβερνητικό πρόγραμμα έχει γίνει ρητή αναφορά για την προώθηση της κοινωνικής εργασίας και της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα. Με βάση την προγραμματική αυτή δέσμευση, υπήρξε πολιτική εντολή από τον Υπουργό, Ανδρέα Λοβέρδο, για την προώθηση δράσεων της κοινωνικής οικονομίας.

Η αναγκαιότητα αντιμετώπισης των προβλημάτων που έχει επιφέρει η παγκόσμια οικονομική κρίση παράλληλα με την αύξηση και επιμονή των φαινομένων της ανεργίας, του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας θέτει στο επίκεντρο της πολιτικής την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της κοινωνικής οικονομίας.

Η κοινωνική οικονομία αποτελεί καινοτόμο πεδίο **προώθησης της απασχόλησης σε μη κερδοσκοπικές δραστηριότητες κοινωνικού χαρακτήρα** για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (νέους μακροχρόνια ανέργους, ανέργους σε προσυνταξιοδοτικό στάδιο, ΑμεΑ κλπ) προς καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, και ενδυνάμωση της τοπικής ανάπτυξης.

A.2 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Εκτιμάται ότι στην Ευρώπη η κοινωνική οικονομία αντιπροσωπεύει το **10%** των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων απασχολώντας **11 εκατ.** εργαζομένους και αντιπροσωπεύοντας ποσοστό **5,9%** της συνολικής απασχόλησης και **6,7%** της μισθωτής απασχόλησης¹.

A.3 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Λαμβάνοντας υπόψη την **κοινωνικο-οικονομική κατάσταση** της χώρας:

- Την πρωτοφανή οικονομική και διαθρωτική κρίση και τις επιπτώσεις της στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης
- Την υψηλή και αυξανόμενη ανεργία (**11,7%** σ' τρίμηνο 2010 έναντι 9,1% Φεβρουάριος 2009 και 11,3% Ιανουάριος 2010) κυρίως των νέων (**22,3%**), των γυναικών (**15,5%**)².

¹ Στοιχεία CIRIEC 2000,2007

² Στοιχεία της ΕΛΛ.ΣΤΑΤ

- Τα υψηλά ποσοστά φτώχειας με το **21%** των πολιτών να ζει στα όρια της φτώχειας έχοντας εισόδημα κατώτερο του 60% του μέσου εθνικού εισοδήματος

και αναγνωρίζοντας βάσει της μέχρι σήμερα ευρωπαϊκής εμπειρίας:

- Τη δυνατότητα της κοινωνικής οικονομίας να παίζει σημαντικό ρόλο στην **ενίσχυση της απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης ατόμων που αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας** με τη δημιουργία βιώσιμων και ποιοτικών θέσεων εργασίας ,

το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης θέτει ως θέμα υψηλής προτεραιότητας τη διαμόρφωση **συνεκτικής, πολυεπίπεδης πολιτικής για την ανάπτυξη της κοινωνικής και αλληλέγγυας επιχειρηματικότητας**, η οποία θα διασφαλίσει τις κατάλληλες πολιτικές, νομοθετικές και επιχειρησιακές συνθήκες και προϋποθέσεις για μια βιώσιμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας.

Β. Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Β.1 ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η πολιτική ενίσχυσης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας έχει ως στόχο την **εργασιακή και κοινωνική ένταξη ευάλωτων ομάδων, οι οποίες, αν δε δραστηριοποιηθούν μέσα σε ένα προστατευμένο περιβάλλον, δεν έχουν την δυνατότητα να εργαστούν παραγωγικά και βιώσιμα.**

Οι προσεγγίσεις της κοινωνικής επιχειρηματικότητας αποβλέπουν στην ενίσχυση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών από ευπαθείς ομάδες, οι οποίες δεν είναι εύκολα απασχολήσιμες σε πλήρως ανταγωνιστικό περιβάλλον λόγω χαμηλής παραγωγικότητας ή/και λόγω δυσχερειών πρόσβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Στην κατεύθυνση αυτή αντιμετωπίζονται προβλήματα περιορισμένης ανταγωνιστικότητας που συνδέονται με τα **προσωπικά χαρακτηριστικά** των ανθρώπων που επιχειρούν (π.χ νέοι άνεργοι χωρίς άμεση πρόσβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα), με την **φύση των δραστηριοτήτων** (πχ προνοιακές δράσεις, παραδοσιακά επαγγέλματα), ή με **όρους γεωγραφικούς** (πχ απομακρυσμένες και δυσπρόσιτες περιοχές).

Υπό αυτό το πρίσμα το πεδίο της κοινωνικής οικονομίας καθίσταται ευρύτερο αποβλέποντας όχι μόνο στην κοινωνική ένταξη συγκεκριμένων πληθυσμιακών ομάδων, αλλά και στη δημιουργία προϋποθέσεων βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης για το σύνολο των τοπικών κοινωνιών.

Η πρόταση πολιτικής περιλαμβάνει δύο διακριτά επίπεδα:

- Θέσπιση νέας νομικής μορφής επιχειρήσεων κοινωνικού σκοπού
- Ανάπτυξη υποστηρικτικών μηχανισμών και χρηματοδοτικών εργαλείων ενίσχυσης κοινωνικής επιχειρηματικότητας σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς.

B.2 ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Το Σχέδιο Νόμου αντιμετωπίζει την κοινωνική επιχειρηματικότητα ως μηχανισμό εργασιακής και κοινωνικής ένταξης ευπαθών κοινωνικών ομάδων, αλλά και διαμόρφωσης προϋποθέσεων βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης για το σύνολο των τοπικών κοινωνιών.

Συνεπώς, προβλέπεται η ένταξη στα σχήματα του τομέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας κάθε είδους παραγωγικών δραστηριοτήτων, οι οποίες **καλύπτουν κοινωνικές ανάγκες**. Επιπλέον προβλέπεται η διασφάλιση θέσεων εργασίας για ομάδες οι οποίες κρίνονται ως ευπαθείς και δεν διασφαλίζουν βιωσιμότητα σε ένα πλήρως ανταγωνιστικό περιβάλλον. Κάθε τέτοιου είδους δραστηριότητα λοιπόν, η οποία παράγει κοινωνικό όφελος όπως π.χ. **το να παρέχονται υπηρεσίες προνοιακού χαρακτήρα, να γίνεται συντήρηση δημοσίων κτιρίων, το να διατηρηθεί ένα παραδοσιακό επάγγελμα κλπ**, ενώ **παράλληλα δημιουργεί θέσεις εργασίας για ευπαθείς ομάδες**, αποτελεί αντικείμενο δραστηριότητας των επιχειρήσεων της κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Ως **βασικά χαρακτηριστικά** των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας ορίζονται τα ακόλουθα:

- Ανάληψη παραγωγικών δραστηριοτήτων σε **κοινωφελείς τομείς**.
- Εφαρμογή της αρχής « **κάθε εταίρος είναι ταυτόχρονα και εργαζόμενος και διαθέτει μία ψήφο** ». Παρέχεται η δυνατότητα ύπαρξης εταίρων μη αμειβόμενων και μη εργαζόμενων υπό προϋποθέσεις, καθώς και δυνατότητα ύπαρξης εργαζόμενων, οι οποίοι δεν είναι εταίροι.
- **Εθελοντική συμμετοχή στο εταιρικό σχήμα νομικών προσώπων, ή φυσικών προσώπων**.
- Συστηματική οργάνωση, κανονιστική τυποποίηση και έλεγχο της λειτουργίας των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας με δημιουργία **Μητρώου Κοινωνικών Επιχειρήσεων**.
- **Δεν διανέμονται κέρδη**. Προβλέπεται αποκλειστικά αμοιβή των εταίρων για την παρεχόμενη εργασία με όριο έως το τριπλάσιο της κατώτατης αμοιβής της εθνικής συλλογικής σύμβασης εργασίας.
- Δυνατότητα **επανεπένδυσης πλεονάσματος** σε νέες υποδομές, επέκταση δραστηριοτήτων, νέες θέσεις εργασίας.

- Δέσμευση κατάθεσης του ενδεχόμενου πλεονάσματος σε **Λογαριασμό Αλληλοβοήθειας** για χρηματοδότηση νέων επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας.
- Κλιμάκωση ωφελειών και ευνοϊκών ρυθμίσεων ανάλογα με το **βαθμό ευάλωτου χαρακτήρα**, ώστε να αποφευχθούν ρυθμίσεις που αντιτίθενται στον υγιή ανταγωνισμό. Το ζήτημα της **κλιμάκωσης του βαθμού προστασίας** αντιμετωπίζεται με ένα **μείγμα μέτρων ευνοϊκής μεταχείρισης**, που αφορά:
 - ο **διευκολύνσεις στην χρηματοδότηση**,
 - ο **απαλλαγές από επιβαρύνσεις**,
 - ο **εξαιρέσεις στις δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών, υπηρεσιών.**

Στόχος του Σχεδίου Νόμου είναι να διασφαλίσει τις **ευνοϊκότερες εφικτές ρυθμίσεις**, προκειμένου να ενισχυθεί η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας, ιδίως κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας τους, αλλά και να θέσει θεσμικούς περιορισμούς – δικλείδες ασφαλείας, οι οποίες **θα προστατεύουν τις προσπάθειες της κοινωνικής επιχειρηματικότητας από πιθανές απόπειρες κερδοσκοπικής χειραγώγησης.**

Ευνοϊκές ρυθμίσεις υπερ των σχημάτων αυτών, συνίστανται στη:

- θέσπιση φορολογικών ελαφρύνσεων υπό προϋποθέσεις,
- υιοθέτηση ειδικής πρόβλεψης για απαλλαγή, ή μείωση ΦΠΑ,
- απαλλαγή ασφαλιστικών εισφορών για εταίρους, ή εργαζόμενους με αναπηρίες, κλιμακούμενη επιδότηση ασφαλιστικών εισφορών,
- διατήρηση των επιδομάτων συμμετεχόντων και εργαζομένων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού,
- ρύθμιση σε σχέση με τη διατήρηση της ιδιότητας του ανέργου από τη συμμετοχή στην κοινωνική επιχείρηση, ιδίως ως προς τους άνεργους εθελοντές, ειδική πρόβλεψη για τον κίνδυνο ατυχημάτων και για τους εθελοντές.

Β.3 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Οι **δυσχέρειες χρηματοδότησης** επίσης αποτελούν κοινό στοιχείο των εμπειριών κοινωνικής επιχειρηματικότητας διεθνώς. Χαρακτηριστική είναι η δυσκολία πολλών κατηγοριών πολιτών, δυνητικών νέων επιχειρηματιών, να διασφαλίσουν πρόσβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Υφίσταται ένας ελάχιστος κοινός παρονομαστής δυσχερειών χρηματοδότησης, είτε πρόκειται για νέους χωρίς εργασιακή εμπειρία, είτε για άτομα με ειδικές ανάγκες, είτε για απεξαρτημένα άτομα, είτε για μετανάστες. Αντιμετωπίζονται συνολικά με επιφυλακτικότητα από το χρηματοπιστωτικό σύστημα ως προς το ρίσκο, το οποίο η επένδυση στην επιχείρηση κοινωνικής οικονομίας δημιουργεί για το χρηματοδότη. Η επιφύλαξη

των πιστωτικών ιδρυμάτων έγκειται στο ότι οι φορείς δεν είναι σε θέση να διαθέτουν ίδια κεφάλαια, για να υπάρχει δυνατότητα απρόσκοπτης χρηματορροής, ή είναι μη κερδοσκοπικοί και εξ' ορισμού δε διανέμουν κέρδη.

Λαμβάνοντας υπόψη τις συγκεκριμένες δυσκολίες, ιδίως στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία, βασικό ζήτημα, το οποίο επιλύεται κατά προτεραιότητα είναι η διευκόλυνση πρόσβασης των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας σε **χρηματοδοτήσεις**. Σχεδιάζονται, ως εκ τούτου **χρηματοδοτήσεις με ευνοϊκούς όρους όπως:**

- **άτοκα δάνεια με μακρά περίοδο αποπληρωμής**
- **εγγυοδοσία του συνόλου των κεφαλαίων** που τα πιστωτικά ιδρύματα θα δανείζουν στις επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας κλπ.

Έμφαση επίσης δίνεται στην **ενίσχυση των προγραμματικών συνεργασιών των κοινωνικών επιχειρήσεων**, τόσο σε κάθετο επίπεδο με:

- **το Δημόσιο,**
- **τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης**
- **τους κοινωνικούς / οικονομικούς εταίρους,**

όσο και σε οριζόντιο επίπεδο με την οργάνωση και λειτουργία

- **δικτύου συνεργασίας επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας,**
- **λογαριασμού αλληλοβοήθειας κοινωνικών επιχειρήσεων**
- **δομών συμβουλευτικής και επιχειρηματικής υποστήριξης κοινωνικής επιχειρηματικότητας** κλπ

με στόχο, αφ' ενός την ενίσχυση της δραστηριότητας των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας και αφ' ετέρου την αύξηση της αναγνωρισιμότητας και της αποδοχής τους και από την υπόλοιπη παραγωγική και κοινωνική βάση.

Ειδικότερα στην κατεύθυνση **συνεργασιών των κοινωνικών επιχειρήσεων με φορείς του δημόσιου, ή / και ευρύτερου τομέα, καθώς και τους ΟΤΑ** προβλέπεται η δυνατότητα σύναψης **προγραμματικών συμφωνιών** για την υλοποίηση δράσεων που αναφέρονται στους καταστατικούς σκοπούς των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας, καθώς και **η συμμετοχή τους σε δημόσιες συμβάσεις έργων, υπηρεσιών, προμηθειών και μελετών με απευθείας ανάθεση** για ποσά, τα οποία δεν υπερβαίνουν τα αντίστοιχα της οδηγίας 2004/18/ΕΕ.

Β.4. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Από το **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013»** μπορούν να χρησιμοποιηθούν για χρηματοδότηση κοινωνικών επιχειρήσεων πόροι από τις παρακάτω δράσεις:

1. **«Πρώθηση κοινωνικής οικονομίας και διευκόλυνση της ίδρυσης και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων»»** ενδεικτικού προϋπολογισμού 60.000.000€

2. **«Ενίσχυση κοινωνικής επιχειρηματικότητας των νέων» για νέους ανέργους κάτω των 40 ετών**, ενδεικτικού προϋπολογισμού 20.000.000€

3. **Μέρος των χρηματοδοτήσεων από τα Τοπικά Ολοκληρωμένα Προγράμματα για την απασχόληση** χρηματοδοτούμενα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013» συνολικού προϋπολογισμού 130.000.000€.

Πόρους επίσης διαθέτει το ΥΠΟΙΑΝ μέσω της δράσης «Ενισχύσεις για στήριξη κοινωνικής οικονομίας» Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανταγωνιστικότητας - Επιχειρηματικότητας 2007-2013» προϋπολογισμού 50.000.000€